

Mesozoic Geology of Bulgaria

Мезозойска геология на България

Christo Dabovski, Ivan Zagorchev, Todor Nikolov
Христо Дабовски, Иван Загорчев, Тодор Николов

Geological Institute, Bulgarian Academy of Sciences, Acad. G. Bonchev Str., Bl. 24, 1113 Sofia, Bulgaria;
 E-mail: cndab_h@geology.bas.bg; i_zagorchev@geology.bas.bg; tnikolov@geology.bas.bg

Мезозойска геология е названието на втория том от монографията *Геология на България*, който скоро ще се появи на книжния пазар и рафтовете на библиотеките.

Инициативата за създаване на едно обобщение върху геологията на България беше поета още в началото на 70-те години на ХХ век от Еким Бончев. За съжаление, тогавашният проект завърши само с представяне на отчетен доклад. След това опити за възраждане на проекта бяха направени на няколко пъти, но очевидно все още нямаше готовност за такова мащабно начинание. След публикуването на *Геоложка карта на България в мащаб 1:100 000*, тогавашният директор на Геологическия институт Христо Хрисчев възобнови проекта с един голям редакторски и авторски колектив. Бяха проведени допълнителни теренни изследвания, бяха разработени структура, съдържание и тезиси на монографията. За съжаление, работата отново беше прекъсната, така че конкретното съставяне и написване на текстовете започна едва през 2005 г.

Структурата на монографията *Геология на България* е разработена на историко-геоложки принцип и съдържа седем части: 1. Обща характеристика; 2. Прекамбрийска геология и фанерозойска преработка на високометаморфните комплекси; 3. Къснонепротерозойско–раннопалеозойска геология; 4. Палеозойска геология; 5. Мезозойска геология; 6. Неозойска геология; 7. Тектонски строеж и геодинамика. Предвижда се тези седем части да се издадат в три тома – първият включва части 1–4, вторият – част 5, третият – части 6–7. През 2008 г. беше завършен вторият том – *Мезозойска геология на България*, а през 2010 г. се очаква финализирането и на първия том.

Мезозойската част от геоложката история на българските земи има най-дълга традиция в регионалногеоложките изследвания – не напразно най-задълбочените стратиграфски и палеогеографски студии на Георги Златарски, които са

послужили за основа на първата за страната ни *Геология на България* (Златарски, 1927, отпечатана посмъртно) са посветени на *Еокретацейската или долно-кредната серия в България* (Златарски, 1907), *Юрската система в България* (Златарски, 1908), *Триасовата система в България* (Златарски, 1909) и *Горно-кредна или неокретацейска серия в България* (Златарски, 1910). Новата *Мезозойска геология* е всъщност една равносметка, която се публикува цял век след тези студии, около половин век след обобщителните студии *Основи на геологията на България* (Коен и др., 1946), *Геология на България. Том I, II* (Бончев, 1955, 1960), *Тектоника на България* (Яранов, 1960), и близо 40 години след *Стратиграфия на България* (Цанков, Спасов, 1968), *Проблеми на българската геотектоника* (Бончев, 1971) и *Тектонски строеж на България* (Йовчев, 1971).

През последните тридесетина години се натрупа огромно количество нов фактически материал. Той намери израз в лавина от публикации у нас и в чужбина, част от които са практически недостъпни за българската геоложка общност. Отпечатана беше единна *Геоложка карта на България в М 1:100 000* (92 картни листа с обяснителни записки), която съдържа много нова информация и представлява удобна основа за обобщение. Последните картни листове бяха издадени преди повече от десет години (1995 г.), така че картата вече се нуждае от сериозна ревизия. Ревизиите започнаха още през 1993 г., като някои от получените нови данни бяха публикувани и внесоха значителни корекции не само в съответните картни листове, но и в някои основни представи за разпространението и еволюцията на фанерозойските формации и процеси. Обяснителните записки към картните листове от цитираната карта дават фрагментарна и често остаряла информация. Това състояние на геоложката изученост на страната изисква регионално обобщение за цялата територия. Към тези аргу-

менти в полза на една нова книга се прибавя навлизането и утвърждаването на съвременни методи и хипотези – преди всичко на плейт-тектониката и нейното утвърждаване като господстваща парадигма. Това предполага един нов прочит на мезозойската геология на страната, който само частично се запълва от последното обобщение върху алпийската плейт-тектоника на България (Начев, Начев, 2003).

Книгата *Мезозойска геология на България* (част 5 от *Геология на България*) е в обем 765 стр. с 277 фигури в текста. Съдържанието включва: Предговор (2 с.); 5.1. Въведение: Мезозойска еволюция и алпийски строеж (26 с.); 5.2. Триаска геология (92 с.); 5.3. Юрска геология (92 с.); 5.4. Долнокредна геология (80 с.); 5.5. Горнокредна геология (288 с.); Заключение и благодарности (4 с.); Резюме на английски език (42 с.); Литература (52 с., над 2000 заглавия); Приложение I. Състав на скалообразуващи минерали в горнокредни плутони и палеовулкански центрове (7 с.); Приложение II. Избрани химични анализи на горнокредни магматични скали (30); Показалец (35 с.).

Трудът (Загорчев и др., 2009, под печат) е подготвен от голям колектив учени, работещи предимно в Геологическия институт при Българската академия на науките. Много от тях участваха като редактори и водещи автори в съставянето на *Геоложка карта на България в М 1:100 000* и съответните обяснителни за-

писки. При разработката на отделни глави бяха привлечени и изтъкнати учени от Софийския и Минно-геоложкия университет.

Основните глави, третиращи триаската, юрската, долнокредната и горнокредната геология на българските земи, имат до голяма степен характера на самостоятелни студии, но са свързани със сходен тематичен обхват и съдържание. И в четирите глави се обсъждат три основни аспекта на регионалната геология – литостратиграфия и хроностратиграфия, седиментни асоциации и фациеси, палеогеография и палеогеодинамика, но с различна степен на детайлност и от различна гледна точка, в зависимост от степента на геоложка изученост и вижданията на авторите. Регионалните и петроложките аспекти на триаския и горнокредния магматизъм са обсъдени в съответните глави. Наред с гледната точка на авторите, в монографията се дискутират нерешени или спорни проблеми, и се очертават перспективи за бъдещи изследвания.

Монографията е посветена на стогодишния юбилей на първите обобщителни студии на Георги Златарски върху мезозойската геология на България, на стогодишния юбилей на Еким Бончев, на сто и четиридесетата годишнина на Българската академия на науките, и на Международната година на планетата Земя. Книгата е предназначена за специалисти от различни области на науките за Земята, както и за студенти по геология, геофизика и география.

Литература

- Загорчев, И., Х. Дабовски, Т. Николов (Ред.). 2009. *Геология на България. Том II. Мезозойска геология*. С., Акад. изд. проф. Марин Дринов, 765 с. (под печат).
- Златарски, Г. 1907. Еокретейската или долно-кредната серия в България. – *Период. сп. Бълг. книж. д-во*, 68, 35–114.
- Златарски, Г. 1908. Юрската система в България. – *Год. Соф. унив.*, 1906/1907 г., 3, 148–228.
- Златарски, Г. 1909. Триасовата система в България. – *Период. сп.*, 70, 1–2, 1–42.
- Златарски, Г. 1910. Горно-кредна или неокретейска серия в България. – *Год. Соф. унив., Физ.-мат. Фак.*, 5, 1–83.
- Златарски, Г. 1927. *Геология на България*. С., Унив. Библ. № 27, 266 с.

- Бончев, Е. 1955. *Геология на България. Част I*. С., Наука и изкуство, 264 с.
- Бончев, Е. 1960. *Геология на България. Част II*. С., Наука и изкуство, 163 с.
- Бончев, Е. 1971. *Проблеми на българската геотектоника*. С., Техника, 204 с.
- Йовчев, Й. (Ред.). 1971. *Тектонски строеж на България*. С., Техника, 558 с.
- Коен, Е., Ц. Димитров, Б. Каменов (Ред.). 1946. *Основи на геологията на България*. Год. Дир. геол. и минни проучв., отд. А, 47, 446 с.
- Начев, И., Ч. Начев. 2003. *Алпийска плейт-тектоника на България*. С., Артик 2001, 198 с.
- Цанков, В., Х. Спасов (Ред.). 1968. *Стратиграфия на България*. С., Наука и изкуство, 389 с.
- Яранов, Д. 1960. *Тектоника на България*. С., Техника, 282 с.